

MERDEKA

Nr 33 - juli 2007

ÖSTTIMOR

Information

Fretilin störst igen

Den nationella valkommissionen, CNE, presenterade den 9 juli ett preliminärt resultat från parlamentsvalet den 30 juni i Östtimor. 529.198 röstberättigade hade registrerat sig och av dessa röstade 426.210. Det är ett valdeltagande på hela 80,5 %. Valet förlöpte i stort sett lugnt och internationella observatörer bedömde det som fritt och rättvist med bara obetydliga oegentligheter.

Resultatet för de partier som klarade 3 %-spärren framgår av nedanstående tabell.

Parti	Röster	Andel i %	Mandat
Fretilin	120.592	29,02	21
CNRT	100.175	24,10	18
ASDT-PSD	65.358	15,73	11
PD	46.946	11,30	8
PUN	18.896	4,55	3
AD KOTA-PPT	13.294	3,20	2
UNDERTIM	13.247	3,19	2

Fretilin blev åter det största partiet men fick en betydligt mindre andel av rösterna än vid valet av konstituerande församling och har alltså inte längre flertalet av mandaten. Eftersom inte heller något annat parti

har fått majoritet, så kommer det att krävas besvärliga koalitionsförhandlingar för att bilda en regering med stöd av en majoritet i parlamentet.

Läs mer om de olika partierna i det nya parlamentet och de partier som inte blev presenterade i artikeln "Inför parlamentsvalet i Östtimor" på sidan 4.

Tommy Pollák

CNRT-ledaren och före presidenten Xanana Gusmão vid ett kyrkibesök under valkampanjen

Foto: Erik Reiffenstein

**Nyheter från Östtimor,
Västpapua, Aceh och Indonesien**

Merdeka & ÖsttimorInformation

Fretilin störst igen	1
Redaktören har ordet	3
FN-representant i Västpapua	3
Parlamentsval i Östtimor	4
Presidentval i Östtimor	6
Svenskt bistånd till Östtimors rättsväsende	6
Östtimorkommitténs medlemsmöte	7
Mer och mer välkommen	8
Kongressledamöter i Jakarta	9
Den största arbetarstrejken någonsin i Västpapua	10
Tidigare gerillaledare guvernör i Aceh	11
Suharto krävs på miljardbelopp	12
Flygförbud till Europa	12

Prenumeration 125 kronor för 4 nummer

Lösnummer 35 kronor

Östtimorkommittén

c/o Pollák

Wiboms v 12, 2 tr

171 60 SOLNA

Tel 08-27 24 27

epost pren@osttimorkommitten.se

Plusgiro 1 81 92-5

Merdeka & ÖsttimorInformation

Ansvarig utgivare:
Gabriel Jonsson

Redaktör:
Gabriel Jonsson

Redaktionsadress:
Gabriel Jonsson
Råsundavägen 24, 2 tr
169 67 SOLNA
redaktor@osttimorkommitten.se
Tel 08-33 62 47

Layout:
Östtimorkommittén

Adresser:
Föreningen ett Fritt Papua
c/o Jonsson
Råsundavägen 24, 2 tr
169 67 SOLNA
Plusgiro 4 19 12 84-1

Östtimorkommittén
c/o Jonsson
Råsundavägen 24, 2 tr
169 67 SOLNA
Plusgiro 1 81 92-5

Tryck:
Daus Tryck & Media AB

ISSN Nr: 1402-2559

Annonsspriser på begäran

Redaktören har ordet

I den andra omgången av Östtimors presidentval, som hölls den 9 maj, segrade som väntat José Ramos-Horta och fick 69 % av rösterna. Han tillträdde den 20 maj och talade då om att upprätta nationell enighet samt att bekämpa fattigdomen. Både valkampanjen och valet gick fredligt till. Detta är viktigt för att befästa demokratin i landet. Oroväckande är dock att kort tid efter Hortas installation i presidentämbetet dödades en människa i gängvåld.

Det är ännu oklart hur det politiska läget efter parlamentsvalet den 30 juni, i vilket 15 partier tävlade om 65 mandat i parlamentet, kommer att bli. Eftersom mandatet hade minskat från 88, var konkurrensen hårdare än i presidentvalet. Även inför parlamentsvalet var valkampanjen på det hela taget fredlig. Beklagligt är emellertid att två människor skjöts ihjäl av polis på ett möte som Xanana Gusmãos nybildade parti höll i Viqueque längs sydkusten den 3 juni.

Allting tyder på att de två största partierna - Fretilin och CNRT - kommer att få bilda koalitionsregering med några mindre partier. Noterbart är att det hittills dominerande partiet Fretilin gick kraftigt tillbaka. Detta bedöms bero på missnöje med hur partiet hanterade krisen under 2006. Det är ytterst viktigt att bilda en regering med parlamentarisk majoritet för att kunna komma till rätta med de många svåra problem Östtimor dras med.

President Horta gjorde nyligen sitt första utlandsbesök i Indonesien, där president Susilo Bambang Yudhoyono var värd. Indonesien förblir således det viktigaste landet för Östtimors utrikespolitik både grund av sitt läge och handelsförbindelserna. Ingenting tyder därför på att några av de ytterst ansvariga indonesiska officerarna bakom våldsvågen

1999 någonsin kommer att ställas inför rätta för sina brott. Nyligen har mandatet för ländernas gemensamma sannings- och försoningskommission förlängts med ett år. Faktum är dock att kommissionen saknar mandat att döma de indoneser - däribland förre äöverbefälhavaren Wiranto - som har kallats till förhör.

President- och parlamentsvalet får stort utrymme i detta nummer. Östtimors politiska partier presenteras. Vi rapporterar från medlemsmötet den 18 juni som hölls med anledning av att det i år är fem år sedan Östtimor blev självständigt (20/5). Thomas Kjellson från Sida redogjorde för det svenska biståndet ur flera aspekter. En artikel handlar om Sidas stöd till rättsväsendet. Intervjun med fotografen och kommittémedlemmen Erik Reiffenstein, som nyligen besökt Östtimor, ger en aktuell bild av läget i landet.

Västpapua uppmärksammas knappast alls i svensk press men den 6 juli hade både DN och SvD artiklar om Human Rights Watchs rapport om läget i området. Många allvarliga anklagelser om mord, våldtäkter, godtyckliga gripanden och misshandel av fångar läggs fram. Nästan alla som utsatts för övergrepp har misstänkts för samarbete med Organisationen för ett fritt Papua (OPM). Uppgifterna överensstämmer med övrig rapportering från området. Vi skriver om amerikanska kongressledamöters besök i Indonesien och att en FN-representant för försvarare av människorättsaktivister besökt Västpapua.

En artikel skildrar läget i Aceh efter guvernörsvalet den 11 december, något som inte alls uppmärksammats i svensk press. Vi nämner att åtal i juli väckts mot ex-president Suharto för försnillning.

Gabriel Jonsson

FN-representant i Västpapua

Efter att ha besökt Jakarta anlände Hina Jilani, FN:s generalsekreterares speciella representant för de som försvarar mänskliga rättigheter, till Västpapas huvudort Jayapura den 8 juni. Syftet med hennes besök var att få information på plats om situationen för dem som arbetar för mänskliga rättigheter. Hon fick träffa ledande personer från olika NGO:s som arbetar för mänskliga rättigheter och en representant för kyrkorna.

Presskonferens

Under en presskonferens sade hon bland annat att möjligheterna att arbeta för mänskliga rättigheter i Indonesien har förbättrats. Hon påpekade att några viktiga framsteg bland annat är ändringen av konstitutionen 2002 som garanterar mänskliga rättig-

heter och grundläggande friheter, antagandet av en lag om mänskliga rättigheter 1999 och lagen om rättsskydd för vittnen 2006. Hon påpekade även den starka ställningen för ad hoc-domstolen för mänskliga rättigheter, den nationella människorättskommissionen (Komnas HAM) samt den nationella kommissionen för våld mot kvinnor (Komnas Perempuan).

Situationen för dem som försvarar mänskliga rättigheter i Aceh har förbättrats markant, men regeringen behöver ta mer hänsyn till mänskliga rättigheter i Västpapua, sade Jilani som besökte Jakarta, Västpapua och Banda Aceh. Under hennes besök i Västpapua arrangerades en demonstration av människorättsaktivister.

Hendrik Amahorseja

Sätt in bidrag till Föreningen ett Fritt Papua på plusgirokonto 419 12 84-1 och till Östtimorkommittén på plusgirokonto 181 92-5

Parlamentsval i Östtimor

Den 30 juni gick över 400.000 östtimoreser till valurnorna i sitt första riktiga parlamentsval. Det nuvarande parlamentet med 88 platser valdes nämligen ursprungligen 2001 som en konstituerande församling. 12 partier delar på mandatet i det nuvarande parlamentet:

Fretilin	55	PPT	2
PD	7	PDC	2
PSD	6	UDC1	1
ASDT	6	PST	1
PNT	2	PL2	1
UDT	2	Oberoende	1
KOTA	2		

Som helt dominerande parti har Fretilin hittills bildat regering.

Om det nya parlamentets 65 platser bemödar sig 15 partier.

Partier

Vi beskriver dem i bokstavsordning med deras förkortning, portugisiska namn, vår översättning av deras engelska namn till svenska, ledare (ordförande) och något om deras historik och karaktär.

ASDT - Associacao Social Democrata Timorese - Timoresisk förening av socialdemokrater - Ledare: Xavier do Amaral - Ett av Östtimors äldsta partier grundat 1974 efter revolutionen i Portugal av bland andra José Ramos-Horta. Partiet gick på hösten 1974 med i Fretilin och återupplivades efter att den indonesiska ockupationen av Östtimor upphört.

CNRT - Congresso Nacional para a Reconstrucao de Timor - Nationella kongressen för återuppbyggnad av Timor - Ledare: Xanana Gusmão - Förkortningen CNRT användes av det 1998 i Portugal grundade Nationella rådet för timoresiskt motstånd som en paraplyorganisation som ersatte Nationella rådet av mauberiskt motstånd (CNRM). CNRM hade grundats av Xanana Gusmão 1987 för att bredda basen för motståndet mot den indonesiska ockupationen utöver Fretilin. José Ramos-Horta blev också en av de första medlemmarna av CNRM. CNRT vill ha en radikalt ny jordbrukspolitik och med större kraft försvara kvinnors rättigheter.

Fretilin - Frente Revolucionaria do Timor Leste Independente - Det självständiga Östtimors revolutionära front - Ledare: Francisco Lu-Olo Guterres (Fretilins kandidat i presidentvalet), Mari Alkatiri (premiärminister 2002-2006), Estanislaw da Silva (premiärminister efter presidentvalet 2007) - Fretilin är

ett radikalt självständighetsparti grundat 1974 och självständighetskampens mest framträdande organisation. Partiet är medlem i Socialistinternationalen. Fretilin skapade sin militära gren Falintil i augusti 1975 och utropade självständigheten 28 november 1975. Fretilin tillbakavisar kritik mot sin hantering av oljefonden, från den har statsbudgeten förstärkts med 60 miljoner USD 2005 och 279 miljoner USD 2006. Valplattformen presenterades den 23 juni och upptar bland annat snabbare utveckling av infrastrukturen (el, vatten, vägar) och landsbygden (krediter, silos för säd, utveckling av tre lantbruksskolor för 600 elever) samt åtgärder mot ungdomsarbetslösheten (yrkesskolor) och för ökad jämställdhet.

KOTA - Klibur Oan Timor Asuwain - Bergskrigarnas söner eller Timoresiska hjältars förening - Ledare: Manuel Tilman - KOTA grundades 1974 av lokala ledare och var för integration med Indonesien. Partiet värnar om timoresisk kultur och timoresiska traditioner. I augusti 1998 följde partiet Fretilin, Apodeti och UDT och avvisade Indonesiens erbjudande om autonomi och krävde Gusmãos frigivning ur fängelse och en folkomröstning om Östtimors framtid.

PD - Partido Democratico - Demokratiska partiet - Ledare: Fernando 'Lasama' de Araujo - PD grundades strax före valet av den konstituerande församlingen 2001 och samarbetar med ASDT och PSD. Det är nu det största oppositionspartiet med rötter i CNRT och student- och ungdomsrörelser från ockupationstiden och åren efter folkomröstningen 1999.

PDC - Partido Democrata Cristao - Timors kristligt demokratiska parti - Ledare: Antonio Ximenes - PDC grundades 2000. Partiet har gått ihop med UDC.

PMD - Partidu Milénium Demokrátiku - Milleniets demokratiska parti - Ledare: Ermenegildo (Kupa) Lopes - Partiet grundades i slutet av 2004. Namnet kommer av att partiet vill bygga sin politik på milleniemålen för utveckling. PMD var ett av de två partier som nominerade Ramos-Horta i presidentvalet.

PNT - Partido Nacionalista Timorese - Timoresiska nationalistpartiet - Ledare: Abilio Araujo - Partiet grundades i juli 1999, strax före folkomröstningen om självständighet av Araujo för att verka för en "tredje väg" mellan CNRT:s diktatur och Östtimor som Indonesiens 27:e provins. Araujo, ekonom och kompositör, var minister i den första östtimoresiska regeringen 1975. Han kallade sig marxist, men övergick till affärer och samarbetade med en dotter till den dåvarande indonesiska presidenten Suharto samt pläderade för autonomi inom Indonesien.

PPT (ex-MPTL) - Partido do Povo de Timor - Timors folks parti - Ledare: Jacob Xavier - Xavier hävdar att han är en direkt ättling till Portugals kung. Partiet har stött Fretilin i många frågor i parlamentet.

PR - Partidu Republikanu - Republikanska partiet -

Ledare: Joao Saldanha - Partiet bildades den 30 december 2005. Dess politik är att främja en social demokrati i Östtimor.

PSD - Partido Social Democrata Timor Lorosae - Östtimors socialdemokratiska parti - Ledare: Mario Carrascalao och Joao Goncalves - PSD presenterades den 20 september 2000 i CNRT:s kontor och då talade bland andra Xanana Gusmão. Ordföranden Mario Carrascalao var vice ordförande i CNRT, dessförinnan medlem i UDT och indonesisk guvernör i Östtimor 1982-1992 samt Indonesiens ambassadör i Rumänien. Familjen Carrascalao är en av Östtimors rikaste och mest inflytelserika. Partiet har varit tydligt i sin kritik av Fretilins politik och beskriver sig själv som ett centerparti.

PST - Partido Socialista de Timor - Timors socialistiska parti - Ledare: Nelson Correia - PST är ett utbrytarparti från Fretilin bildat på 90-talet i Indonesien av östtimoresiska studenter och arbetare. Det är ett marxist-leninistiskt parti och stödjer ett parlamentariskt, demokratiskt flerpartisystem med maktindelning.

PUN - Partidu Unidade Nacional - Partiet för nationell enighet - Ledare: Fernanda Borges - Partiet grundades i slutet av 2006 och dess ordförande var finansminister i UNTAET-administrationen. PUN vill verka för mänskliga rättigheter och kristna värden och menar att en moralisk dimension hittills fattats i Timors politiska liv.

UDT - Uniao Democratica Timorese - Timoresiska demokratiska unionen - Ledare: Joao Carrascalao - UDT var det första parti som grundades i maj 1974 efter nejlíkerevolutionen i Portugal. Det var till en början det största partiet. De flesta av grundarna var statstjänstemän i Portugals koloniala administration och landägare. De var katoliker och starkt antikommunistiska. Mario Carrascalao (Joaoa bror), som nu är ordförande i PSD, var en av dem. UDT var för självbestämmande, men förespråkade ursprungligen samarbete med Portugal. Under 1975 samarbetade UDT med Fretilin för självständighet fram till den 11 augusti. Då startade UDT en kupp för att med våld gripa makten, vilket utlöste ett inbördeskrig med Fretilin. Fretilin vann detta och kanske var det den direkt utlösande orsaken till Indonesiens invasion den 7 december 1975. UDT ändrade sin politik vid en kongress i Australien 1997 och deltog 1998 vid grundandet av CNRT.

UNDERTIM - Unidade Nacional Democrática da Resistência Timorese - Det timoresiska motståndets nationella demokratiska enhet - Ledare: Cornelio Gama (också känd som L7) - L7, som var en framstående motståndskämpe i Falinitil under mer än 20 år, var ursprungligen ledare för en fraktion av motståndssjämpar och självständighetsaktivister inom Fretilin. Fraktionen omvandlade sig till ett eget parti i början av 2005.

Valet

För att få en plats i parlamentet krävs minst 3 % av rösterna.

Valsedlarna flögs in till Dili den 23 juni.

Rösträkningen skedde i motsats till vid presidentvalet inte i röstlokaler utan i 13 rösträkningscentra, ett i varje distrikt.

UNDP har registrerat över 2.400 valobservatörer.

EU:s valobservatörer kom den 15 mars inför presidentvalet den 9 april och 9 maj och stannar över parlamentsvalet den 30 juni. Som mest är de 90 personer från 17 EU-länder, Norge och Schweiz. Från och med den 16 juni finns de i alla 13 av Östtimors distrikt.

Nästa år ska kommunalval hållas i Östtimor.

Analys

Parlamentsvalet är viktigare än det nyss genomförda presidentvalet, ty det avgör vilket parti som kommer att bilda regering. I Östtimor har den större makt än presidenten, även om Xanana Gusmão i kraft av sin personlighet hade stort inflytande. Parlamentet som sådant har en ganska svag ställning eftersom ledamöterna inte har några särskilda resurser för sitt arbete.

Huvudmotståndare i valet är Fretilin och CNRT. Fretilin har ju hittills dominerat det politiska livet i Östtimor. Och CNRT leds av Xanana Gusmão, som är en hyllad, karismatisk ledare med fem år som president bakom sig. Idag vågar ingen gissa på utgången av valet. Här måste kanske tilläggas att detta skrivs före valet, men läses efter valet och rösträkningen.

I presidentvalet förlorade Fretilins kandidat Francisco Lu-Olo Guterres mot den oberoende José Ramos-Horta i den andra valomgången. Det visar att Fretilins ställning är försvagad, kanske främst genom händelserna 2006. Mari Alkatiri, Fretilins generalsekretare, tvingades i juli 2006 avgå från premiärministerposten och efterträddes av Ramos-Horta, som då var utrikesminister, och är nära lierad med Xanana Gusmão, den förre presidenten som grundat CNRT.

Fretilin är ett vänsterparti och har under sin regeringstid starkt markerat Östtimors oberoende och vilja att utveckla sig självt. Diskussioner om Fretilin pekar ofta på att Mari Alkatiri har haft svårt att vinna sympatier. CNRT måste ses som ett mera liberalt parti. Gusmão och Ramos-Horta betonar behovet av försoning både inom Östtimor och med Indonesien samt goda relationer med landets två stora grannar, Indonesien och Australien.

Den 22 juni värdade president Ramos-Horta om att det efter valet skulle bildas en nationell samlingsregering.

Noter:

1. Uniao Democrata Crista de Timor - Timors kristligt demokratiska union
2. Partido Liberal - Liberala partiet

Källor:

Ryan, Gavin: Political Parties and Groupings of Timor-Leste, andra upplagan maj 2007

AFP 2007-06-21

Presidentval i Östtimor

Som rapporterades i Merdeka nr. 32 hölls första omgången i Östtimors presidentval den 9 april. Därefter har det framkommit att 93 % av de röstberättigade röstade, vilket innebär att den angivna uppgiften att bara cirka 357.000 av 523.000 väljare hade röstat var felaktig. Premiärminister José Ramos-Horta (57) och parlamentets talman Francisco Guterres (52) från Fretilin gick vidare till den andra valomgången som hölls den 9 maj.

Valkampanj

Även om Guterres erhöll 29 % av rösterna mot 23 % för Horta den 9 april, var den allmänna uppfattningen att Horta förväntades vinna i den avgörande valomgången. Den 26 april deklarerade Fernado "Lasama" de Araujo, som kom trea i den första valomgången med 19 % av rösterna, sitt stöd till Horta. I gengäld skulle Horta återuppta samtalen med rebelledaren major Alfredo Reinado och avslå jakten på honom (Reinado förklarade i maj att han inte tänkte kapitulera). Tidigare hade tre av de övriga fem presidentkandidaterna gett Horta sitt stöd. Under valkampanjen sade Horta bland annat: "Jag är redo att ena Timor-Leste."

Fretilin uttryckte förhoppningar om att Guterres skulle vinna och påstod att Horta hade bedrivit "en smutsig valkampanj". Guterres sade under kampanjen bland annat: "Fretilin är ett politiskt parti som har som främsta mål att försvara Timor Lestes självständighet."

Valet den 9 maj

Den andra omgången i Östtimors första presidentval sedan självständigheten 2002 gick lugnt till. Säkerheten upprätthölls av omkring 1.200 FN-soldater ledda av Australien. Den 10 maj rapporterades att Horta hade erhållit 73 % av rösterna och dagen efter 69 %. Han förklarade att han skulle agera för att ena det splittrade landet och finna ett sätt för att tillfredsställa de avskedade soldaterna - den fråga som ju utlöste fjolårets politiska kaos. Den 19 maj utsågs Estanislaou da Silva till tillförordnad premiärminister inför presidentinstallationen den 20 maj. Horta lovade i samband med sitt tillträde att finna en väg för att komma till rätta med landets kris och att återupprätta stabilitet. Han uppmanade alla gatugång att upphöra med allt våld "eftersom det bara ödelägger nationen".

Gabriel Jonsson

Svenskt bistånd till Östtimors rättsväsende

Den 31 maj meddelade regeringen att den under en treårsperiod ska ge tre miljoner dollar till United Nations Development Programme (UNDP) Justice System Programme. I närvaro av representanter för Sida, svenska ambassaden i Jakarta samt den ställföreträdande chefen för FN i Östtimor och tillika UNDP:s företrädare i landet, Finn Reske-Nielsen, undertecknades ett biståndsavtal den 28 maj i Dili. Vid ceremonin tackade Finn Reske-Nielsen Sida för stödet och betonade hur viktigt det är att stödja rättsväsendet som är ett av fundamenten för fred och stabilitet. Han sade att utökad långsiktig kapacitetsuppbyggnad av rättsväsendet "bekräftar att straffrihetens dagar är förbi". "Laglydnad är en grundsten för demokratiskt styre, fred och stabilitet. Laglydnad är emellertid beroende av att nyckelinstitutionerna har nödvändiga kunskaper, system och resurser för att upprätthålla ett effektivt fungerande rättsväsen."

Johan Hallenborg, som är Sidans ansvarige för demokrati och mänskliga rättigheter i regionen, påpekade sambandet mellan uthållig utveckling och mänskliga

rättigheter. Många fattiga är ur stånd att dra nytta av rättsväsendet och därför hamnar de lätt i en ond fattigdomscirkel. Det gäller att bryta detta mönster. "För att bryta denna cirkel är ett rättvist och effektivt rättsväsende, som också kontrollerar och balanserar andra krafter, väsentligt och det bästa sättet att minska riskerna av våld och fattigdom."

UNDP och samordningsrådet inom rättsväsendet (Council of Coordination in the Justice Sector) samarbetar nära genom Justice System Programme för att höja kompetensnivån inom justitiedepartementet och domstolarna. Programmet stöds nu av Australien, Irland, Norge, Portugal och USA. Brasilien bidrar genom tekniskt samarbete. Det svenska bidraget ska användas till att bibehålla det nuvarande stödet till rättsväsendet. Detta stöd omfattar även expertishjälp från 32 utländska jurister.

Gabriel Jonsson

Källa: UNDP: New Swedish Contribution Targets The Justice Sector, 1/6 2007.

Stöd människorna i Papua och Östtimor genom att bli medlem i Föreningen ett Fritt Papua eller Östtimorkommittén. Föreningarna arbetar för att sprida information om Papua och Östtimor. Medlemsavgiften är 150 respektive 200 kronor.

Östtimorkommitténs medlemsmöte

Thomas Kjellson, som arbetar på Sidas enhet för demokratisk samhällsstyrning, talade på Östtimorkommitténs välbesökta medlemsmöte den 18 juni. Mötet hölls med anledning av att det hade gått fem år sedan Östtimors självständighet (20/5). Thomas kom då han arbetade i Mocambique under 1980-talet i kontakt med Fretilinmedlemmar, bland annat den förre premiärministern Mari Alkatiri. I mars 2006 besökte han under en vecka Östtimor.

Demokrati och mänskliga rättigheter

UD har utarbetat en utvecklingsstrategi för Sydostasien för åren 2005-2009 som inkluderar Östtimor. Mål för biståndet dit är demokratisk samhällsstyrning och respekt för mänskliga rättigheter. Eftersom Sida inte har något kontor i Östtimor, arbetar man multilateralt genom FN-organ. Thomas träffade FN-representanter i Östtimor och berättade att Sida arbetar för att utveckla landets demokrati genom stöd till parlamentet, rättsväsendet och organ inom civilsamhället. Stödet till parlamentet och rättsväsendet kanaliseras via UNDP medan stödet till utbildningen, vilket ges till grundskolor, går via UNICEF. Det är fråga om långsiktiga program medan stödet till årets president- och parlamentsval är tillfälligt och utbetalas via UNDP.

Bristen på utbildad personal är mycket stor i Östtimor och påminner om hur det var när Thomas började arbeta med Mocambique 1977. Det finns bara en enda jurist utbildad i landet. Juristerna kommer därför mest från Portugal och Brasilien. Världsbanken betecknade i en rapport för åren 2002-2006 rättsväsendet som "förskräckligt". Östtimor kan dock lära av andra länders misstag och bristande koordination i samband med biståndsinsatser. Biståndsorganen vet nu att samordningen måste fungera och att "ägarskap" - det vill säga att ge bistånd på landets egna villkor - är nödvändigt.

Diskussion

Thomas menar att biståndet till Östtimor är för litet. På grund av regeringens direktiv kan Sida inte arbeta annorlunda än nu. Beslut om fortsatt bistånd väntas fattas senast den 20 september. Han berättade att Annette Dahlström, som är ansvarig för Östtimor på Sida men ej kunde komma till mötet, under sitt besök i maj hade noterat att läget i Dili var lugnt. Oro finns emellertid för att nya oroligheter ska bryta ut.

Soldaterna från Australien anses ha en lugnande inverkan på den politiska situationen. Genom att förra årets oro har dämpats rullar de projekt Sida medverkar i på. I samband med oroligheterna hade stöder förekommit i parlamentet som sedan dess hade utrustats på nytt med stöd från Australien.

Brain-drain ("forskarflykt") är ett mycket stort problem för Östtimor, inte minst vad gäller jurister. Många arbetar i Indonesien eller i portugisisktalande länder. Lösningen på sikt är att skapa karriärmöjligheter inom landet. Den duala ekonomi med ett stort gap mellan timoreser och utlänningar som uppstod efter att utländska biståndsarbetare hade kommit till landet efter folkomröstningen 1999 består. Det gäller för Östtimor att hitta nischer man kan inrikta sig på. Eftersom erfarenheterna från många råvarurika länder är att man inte kan förlita sig på råvaruexport, har Norge aktivt stött Östtimor att bygga upp en oljefond så att de stora olje- och naturgasintäkterna ska kunna användas på lång sikt.

Hur stora oljetillgångarna är vet ingen. De bidrar till att skapa förutsättningar för en ekonomisk utveckling. Turismen är utvecklingsbar. För närvarande kännetecknas flera områden i Östtimor i mångt och mycket av status quo men per capitainkomsten har sjunkit sedan den indonesiska reträtten 1999. 80% av befolkningen är bönder som mest odlar för självhushåll. Uppskattningar görs av den informella ekonomin för att den ska kunna inkluderas i nationalräkenskaperna.

Kommittémedlems besök i april

Thomas skildring av läget kompletterades under diskussionen av Erik Reiffenstein, som är medlem i Östtimorkommittén och besökte landet i april under presidentvalet. Han kände sig ganska säker under vistelsen. Han berättade att många människor i Dili fortfarande bor kvar i flyktingläger. De flesta nedbrända hus ligger nära Dilis flygplats. Trots oron är Östtimor ett öppet samhälle - Erik visade en bild från en mäsas där president Xanana Gusmão står mitt bland övriga människor. Vägarna blir sämre. Det enda undantaget är kustvägen väster om Dili. Rika människor har egna elaggregat. En viss utveckling sker i Dili, där bland annat hotellägare drar nytta av den utländska närvaron. Det finns undernärda barn men färre än i Afrika.

Gabriel Jonsson

Östtimorkommitténs webbplats har adressen www.osttimorkommitten.se. Där finns den här tidskriften och en mängd annat material om Östtimor, bland annat länkar till andra webbplatser med Östtimormaterial. Vi lägger också fortlöpande upp översatta nyhetsnotiser om Östtimor, och i viss utsträckning Aceh, på webbplatsen. Du kan lätt se vad som tillkommit på webbplatsen sedan sist genom att klicka på *Nytt på webbplatsen* i högerspaltens meny. I den kan Du också välja *Nyheter* för nyhetsnotiserna.

Mer och mer välkommen

Erik Reiffenstein är fotograf och har rest mycket i tredje världen. Han är medlem i Östtimorkommittén. Vi har intervjuat honom kort efter att han kommit hem från sitt senaste besök i Östtimor.

Merdeka: Du har nyligen kommit tillbaka från Din tredje resa till Östtimor, berätta.

Erik: Den här gången flög jag från Köpenhamn via London och Singapore till Darwin den 26 mars. Därifrån flög jag efter nästan en dags väntan till Dili. Det tog en och en halv timme i ett litet plan. På flygplatsen betalar jag 30 USD för ett 30-dagars visum. Redan i taxin från flygplatsen genom stadsdelen Comorra ser jag fler utbrända hus än förra gången jag var i Dili 2006. Jag arbetar fortfarande med stillbildskameror med diafilm.

Sverige bidrar till FN-polisen i Östtimor. Örjan Brodin, Uppsala, Carina Nithander, Göteborg, Marianne Wejner-Ekström, Stockholm, och Magnus Pålsson, Stockholm. Anders Andersson, Sandviken, är inte med på bilden.

Foto: Erik Reiffenstein

Merdeka: Hur tar Du Dig fram? Kan Du tetum, bahasa indonesia eller portugisiska? Övernattar Du som lokalbefolkningen? Åter Du som lokalbefolkningen?

Erik: Jag anlitar mänsikor, som jag lärt känna vid tidigare besök, som guider. En journalist arbetar på tidningen *Timor Post*. Han skjutsar mig på motorcykel och tolkar. Och en taxichafför, som jag lärde känna vid mitt första besök 2004. Dessutom flera andra som jag lärt känna. De ställer gärna upp mot betalning. Jag betalade 50 USD per dag och mat och husrum samt bensin för motorcykeln.

Nej, jag kan varken tetum, bahasa indonesia eller portugisiska.

I Dili bodde jag några nätter på ett "riktigt" hotell. Det kostade 30 USD per natt. Resten av tiden i Dili bodde jag på ett "back packer"-vandrarhem. Annars

bodde jag i "guest house" som timoreserna.

Oftast åt jag på restaurang, kanske lite bättre än timoreserna vanligtvis gör.

Jag gick fritt omkring i Dili utan rädsla. På dagtid.

50 km utanför Los Palos besökte jag ett jordbruksprojekt. Man bryter ny åkermark för risodling i dalen och för grönsaksodling högre upp samt bygger vattenreservoarer för konstbevattningen.

Merdeka: Kan Du jämföra stämningen i april 2007 med stämningen i april-maj 2006?

Erik: Mycket har normaliserats, så ges till exempel *Timor Post* ut igen efter 8 månaders uppehåll. Men på kvällar och nätter finns inga taxi eller privatbilar ute i Dili.

En enda gång upplevde jag en hotfull situation, när jag bjudit en ung man att dricka vatten.

Men ta agronomen som guidade mig i Los Palos som exempel. Han vill ta sig till Irland nästa år för att tjäna pengar att skicka hem till fru och fem barn, så att de kan få en ordentlig skolgång. Han har inga stora förhoppningar om Östtimors framtid.

Merdeka: Såg Du mycket som var nyligen förstört?

Erik: I Becora förstördes hela området runt den gamla busstationen i maj 2006, så att bussarna numera går från Bidau. Nu finns det inte längre några taxibilar på nätterna. På slätten runt Maliano låg risfälten i år förträda, bevattningsanläggningarna var inte underhållna och hade växt igen. Ekonomiskt är det ett steg framåt och två steg tillbaka på grund av krisen det senaste året.

Merdeka: Såg eller besökte Du något av flyktinglägren?

Erik: I Matinaro finns ett läger till vilket en del flytt från Dili. Människorna är öppna och vänliga. Det ser inte alls ut som på bilder från flyktingläger i Afrika med enorm nöd.

Merdeka: Såg eller hörde Du något om gängvåldet?

Erik: Luis som körde mig i en fin taxi 2006 har fått den tillbucklad och bakrutan och ett sidofönster sönderslagna, mobiltelefonen stulen och själv blivit misshandlad. Som andra i Östtimor har han inga försäkringar. Han har magrat eftersom han inte får tillräckligt med mat.

Jag mötte en 18-årig pojke, som inte vågade gå till gymnasieskolan på grund av läget, vilket betydde att han inte varit i skolan på nästan ett helt år.

Jag hörde också om politiskt våld. Jag träffade en reporter från *Timor Post* som skrivit om olika partier och därför blev misshandlad av Fretilinhängare så att han måste vårdas på sjukhus. Han fick bland annat sin arm bruten. Medan jag var i Östtimor hotades hans

Situationsbild från Dili under oroligheterna i maj 2006
Foto: Erik Reiffenstein

familj, som då begav sig från Gleno till ett flyktingläger i Dili.

På väg tillbaka till Dili från Baucau blir vi stoppade i Manatuto. FN-polisen har stängt av vägen, därför att ett gäng från Matinaro är på väg till Manatuto för ett överfall. Från Dili kommer australisk militär på begäran av president Gusmão. Vi hör skottlossning. Så till slut återvänder vi till Baucau och övernattar där. Nästa dag fortsätter vi till Dili. Men motorcykeln får ideliga punkteringar och vi liftar med en lastbil som tar både oss och motorcykeln till Dili.

Merdeka: Talade man om presidentvalet, parlamentsvalet, rebelledaren Reinado och den förre inrikesministern Lobato?

Erik: Ja visst. Första valomgången i presidentvalet

den 9 april besökte jag en rad vallokaler i Dili. Det märktes att intresset var stort, människorna var angelägna att rösta och allt gick lugnt till. En del befarar dock att det inte kommer att vara lika lugnt vid parlamentsvalet i juni. När jag besökte höglandet runt Same visade det sig att rebelledaren Alfredo Reinado var mycket populär där medan australierna inte var det. Det gick mycket lättare när jag förklarar att jag var från Sverige och inte Australien.

Merdeka: Var Du på något valmöte? I så fall hurdan var stämningen?

Erik: Nej, men på en stor katolsk mässa i Dili. Det är förvånande hur öppet samhället är. Det var den 22 april och president Gusmão deltog. Det gick att komma alldeles nära honom precis som i juni 2006, när han höll tal.

Merdeka: Är det dyrt att vara turist i Östtimor?

Erik: Jag åkte buss från Dili till Baucau och vidare till Los Palos. Och det var jag den enda utlänning, "malay", som gjorde! Övernattningen i Los Palos kostade 5 USD och en god middag 1,50 USD. Amerikanska dollar är ju också Östtimors valuta.

Merdeka: Skyddar Du Dig mot malaria och andra sjukdomar?

Erik: Ja, mot malaria och jag har vaccinerat mig mot hepatit och japansk hjärnhinneinflammation.

Merdeka: Vad fascinerar Dig så i Östtimor?

Erik: Jag känner mig mer och mer välkommen för varje gång. Det är ett litet land med mycket varierad natur och klimat. Folkmängden är liten, så man träffar samma människor igen.

Merdeka: Planerar Du fler resor till Östtimor? Papua eller Aceh?

Erik: Ja, nästa år i april, när regnperioden går mot sitt slut, vill jag åka till Östtimor igen. Då vill jag stanna tre månader för att få mer material till en fotobok.

Merdeka: Tack för intervjun.

Tommy Pollák

Kongressledamöter i Jakarta

I början av juli anlände fyra kongressledamöter från USA - David Drier, James Moran, Donald Payne och Eni Faleomavaega - till Indonesiens huvudstad Jakarta.

För Indonesiens regering och massmedia var Faleomavaegas besök viktigast. Han är medlem i *Subcommittee on Asia and the Pacific* samt *U.S. House Committee on Foreign Relations*. Han har ofta uttryckt sitt stöd för Västpapuas självständighet. Syftet med besöket var bland annat att få komma till Västpapua. Indonesiens utrikesminister, Hasan Wirayuda, sade att regeringen inte förbjuder Faleomavaega att åka till

Västpapua, men först vill den veta vad syftet är. Det finns ingen restriktioner att besöka Västpapua. Om det finns behov av att konsultera några av provinsens ledare kan vi ordna det i Jakarta, sade Wirayuda.

Speciell audiens

I Jakarta fick Faleomavaega separat audiens hos Indonesiens president Susilo Bambang Yudhoyono torsdagen den 5 juli 2007. Dino Patti Djalal, talesman för presidenten, beskrev mötet som varmt och vänligt.

Fortsättning på sidan 11

Den största arbetarstrejken någonsin i Västpapua

Guldgruvan som ligger i bergskedjan Grasberg i den centrala delen av Västpapua är världens största guld- och koppargruva. Företaget som utviner guld och koppar är PT Freeport Indonesia. Det är ett dotterbolag till det multinationella amerikanska företaget Freeport-McMoRan Copper & Gold Inc. med huvudkontor i New Orleans, Louisiana.

Utvinningskontrakt

Avtalet att utvinna dessa naturtillgångar undertecknades av Freeport McMoRan Copper & Gold Inc. och Indonesiens regering 1967, det vill säga två år efter att Indonesiens diktator general Suharto hade kommit till makten genom den blodiga statskuppen i oktober 1965. Utvinningskontrakten gäller rätten att exploatera området på 30 km² i 30 år. Officiellt öppnades gruvan 1981, trots att exploateringen hade börjat redan 1972. Verksamheten som PT Freeport Indonesia nu bedriver är baserad på ett kontrakt från 1991 på 30 år med provision på 20 års förlängning till 2041. I 1989 fick företaget licens att utvidga sin verksamhet med 25.000 km².

Gruvan bevakas av indonesisk militär

Gruvområdet i Grasberg Tembagapura (högland) och Portsite (lågland) är hårt bevakat av 1.022 man. Den vitala delen av produktionen är bevakad av den tredje plutonen av Brimob, polisens speciella enhetsstyrka och två plutoner. Låglandsområdet är bevakat av olika enheter såsom kustjägare, polisens speciella enheter, armén och flygvapnet. Det är svårt för oberoende journalister och NGO:s att komma in på området. Ett exempel är att SwedWatch, en svensk oberoende organisation, inte fick tillstånd att komma in.

Demonstration

Tisdagskvällen den 17 april 2007 började papuanska gruvarbetare som tillhör organisationen "Tongoi Papua" att strejka. Till fots gick de 68 km i ett demonstrationståg till PT Freeport Indonesias kontor i staden Timika. På vägen till kontoret anslöt sig mer och mer arbetare. Till slut beräknade man att ungefär 6.000 arbetare lade ner sitt arbete och deltog i demonstrationen. Till deras krav hör förbättringar av löne- och arbetsvillkoren. Det är den första storstrejken och demonstrationen någonsin i Västpapas historia.

Stöd från icke-papuanska arbetare

Ronny Warouw, som ursprungligen inte är från Väst-

papua, kommenterar demonstrationen: "Det är vår gemensamma strid, ödet för icke-papuanska och papuanska arbetare är det samma i Grasberg." Warouw har arbetat tio år på Portsite. Han sade att det svårt att leva på en lön på 2 miljoner rupiahs. Man måste betala 800.000 i hyra per månad. Han har tre barn och deras skolutbildning är dyr. "Man jobbar hårt och träffar inte barn och fru under lång tid." Warouws kompis Jitmau tillägger att han också har jobbat i tio år utan någon lönehöjning alls.

Bevakning av demonstrationen

Uppmärksamheten från de indonesiska myndigheterna för demonstrationen är mycket stor. Provinsens polis- och flög till Timika för att vara med de 1.200 poliser som övervakade demonstrationen.

Efter de strejkande arbetarnas ankomst till Timika tog de emot PT Freeport Indonesias ledning. Representanter för det lokala parlamentet deltog i förhandlingarna. De gick mycket trögt och man beförde att de skulle stranda. Arbetarnas representanter begärde en telefonkonferens med den högsta ledningen för Freeport McMoRan Copper & Gold Inc i New Orleans. Av någon anledning kunde telefonkonferensen inte genomföras utan i stället fortsatte man att förhandla.

Avtalet undertecknas

Lördagen den 21 april klockan 22.15 lokal tid undertecknade båda parterna överenskommelsen som bland annat innebär att PT Freeport Indonesia accepterar en löneökning för de lägsta avlönade arbetarna från 1,6 till 3,6 miljoner rupiahs och att det ska gälla från och med den 1 juli 2007. Företaget förbinder sig att ha papuanska lärlingar samt ökar anställningen av papuaner som för närvarande bara är 800 personer. Andra punkter som ännu inte har klargjorts ska förhandlas vidare i Jakarta. Genom undertecknandet av överenskommelsen förbinder sig organisationen Tongoi Papua att avbryta sin strejk och återgå till arbete som vanligt.

Överenskommelsen undertecknades för PT Freeport Indonesia av VD Amando Mahler och för Tongoi Papua av organisationens ordförande Frans Pigome. Yoseph Yopi Kilasngin, ordförande för det lokala parlamentet, och Godhelp C Mansnembra, polischef för Timika undertecknade som vittnen.

Hendrik Amahorseja

Stöd Merdeka & ÖsttimorInformation med en prenumeration på kommande fyra nummer.
Sätt in prenumerationsavgiften 125 kronor på plusgirokonto 181 92-5 och ange *Prenumeration*,
namn och adress på talongen.

Fortsättning från sidan 9

Mötet var mycket extraordinärt, sade han. Kongressledamoten Faleomavaega fick inte komma till Västpapua på grund av säkerhetsskäl, sade Agung Laksono i parlamentet.

Jeffrey Massie, parlamentsledamot för Partai Damai Sejahtera (Freds- och välfärdspartiet) sade att Human Rights Watch inte är vilken som helst institution, deras rapport har gett en mörk bild av området internationellt. För att bevisa att rapporten är helt osann, måste regeringen undersöka sanningen. Om den inte visar sig sann,

måste rapporten dementeras, om nödvändigt stämmas, sade han. Vidare sade han att regeringen gjorde ett stort misstag. Halva Enis (Faleomavaega) politiska arbete ägnar han åt Västpapua. Att inte tillåta honom att besöka Västpapua väcker naturligtvis frågor hos honom. Jeffrey Massie ber regeringen att tillåta Faleomavaega att besöka och se vad som händer i Västpapua. Egentligen hade han stora förhoppningar om att få besöka Västpapua men besöket blev inte av på grund av säkerhetssituationen.

Hendrik Amahorseja

Tidigare gerillaledare guvernör i Aceh

Det var i guvernörsvalet den 11 december 2006 som den före detta gerillaledaren Irwandi Yusuf tillsammans med vice kandidaten Muhammad Nazar, en människorättsaktivist främst aktiv inom studentrörelsen SIRA, vann en jordskredsseger med hela 38,2 % av rösterna. I och med detta kunde GAM för omvärlden få bekräftat det populära och breda stöd för befrielseströrelsen som man länge hävdat finns hos Acehs folk.

Utmaning: reformera politiken

Den största utmaning som guvernören står inför idag är att förändra det politiska system som så länge präglats av korruption och nepotism till ett mer öppet och demokratiskt samhälle som kan lägga grunden för parlamentsvalet 2009. Tills dess är det mycket som måste göras inom den politiska arenan och GAM-rörelsen måste fortfarande stärkas på många olika plan om man ska kunna bilda starka politiska partier som kan ställa upp i valet. Yusuf vill främst fokusera på Acehs fattiga och lovar reformer för att förbättra situationen främst för bönder och fiskare. Samtidigt vill han få in mera utländska investeringar och förbättra internationell kommunikation genom att exempelvis starta direktflyg och fartyg mellan Aceh och Malaysia istället för de nuvarande kommunikationerna som alla går via Medan i södra Sumatra. En stor satsning ska även läggas på att producera nya historieböcker och mer litteratur och skolböcker på det acehnesiska språket.

Det är dock viktigt att nu inte bara fokusera på en hållbar ekonomi i Aceh utan att även dels påskynda återuppbyggnaden efter tsunamins förödelse och ta itu med alla de klagomål och den kritik som riktats mot återuppbyggnadsorganet BRR (Rehabilitation and Reconstruction Agency) och dels klargöra hur och till vilken grad sharialagen kommer att inkorporeras i Acehs rättsväsende.

Sharialagen

Att påskynda husbyggen och rensa upp i BRR:s

verksamhet har fått stor prioritet under Yusufs ledning, men då det gäller sharialagen sitter han i en lite svårare sits. Många olika intressen vill nu ha spelrum i den nya politikens maktkorridorer och för att räkna med brett stöd i dessa kretsar inför valet 2009 kommer det nog att bli en mer försiktig diplomatisk strategi som kommer att prägla Yusufs politik. Varken Yusuf eller några andra GAM-representanter kommer nog därför att anstränga sig för att ifrågasätta den institutionalisering av sharialagen som redan påbörjats, men eventuellt kommer det att göras försök med att sakta ner denna utveckling.

Aceh är idag den enda del av Indonesien som äger rätten att fullt ut applicera sharialagen och sedan 1999 har arbetet med att institutionalisera delar av denna lag påbörjats. Där har man i första hand riktat sig mot, konsumtion och försäljning av alkohol, vadslagning och umgänge mellan män och kvinnor, som inte är gifta. Kvinnor och barn är de grupper i samhället som blivit mest utsatta och ett slags angivarsystem har satts igång tillsammans med en "moralpolis" som inte verkar ha något brett stöd hos gemene man (detta baserat på egna intervjuer jag gjort på plats augusti 2006).

Indonesien har angivit många skäl till att ge Aceh rätten att använda sharialagen. Främst har man sagt att islam historiskt har en starkare anknytning till Aceh och acehnesiske identitet än i resten av Indonesien och att man centralt i Java även hoppats på att införandet av sharia skulle dämpa självständighetskampen i Aceh och att befolkningen på så sätt skulle bli mer inställsam till ett Indonesiskt styre. Många menar dock att sharialagen har "påtvungits" Aceh som en del i Indonesiens strategi att vinna omvärldens sympati i konflikten och ge ett snabbt botemedel på en långt mer djupgående konflikt som handlar om strävan efter självständighet och inte religion.

Anna Tulin

Om Du vill få de ebreve som Östtimorkommittén ibland skickar ut, ska Du skicka ett ebreve om det till info@osttimorkommitten.se, eller, om Du läser det här på Östtimorkommitténs webbplats, klicka på *Kontakta oss*.

B

Porto betalt

Avsändare:
Östtimorkommittén
c/o Pollak
Wiboms väg 12
171 60 SOLNA

Kom ihåg att anmäla adressändring.

Suharto krävs på miljardbelopp

Måndagen den 9 juli väckte indonesiska åklagare åtal mot ex-president Suharto (86) för försnillning av belopp som motsvarar tre miljarder kronor under sin regeringstid 1966-1998. Åklagarna vill att han ska betala tillbaka detta belopp och ett skadestånd på 7,4 miljarder kronor till staten.

Uppgifter kom fram efter 1998

Tack vare att en demokratisering av Indonesien inleddes efter Suhartos fall 1998 började uppgifter om hans och hans sex barns förmögenhet komma fram. Time uppskattade 1999 Suharto-familjens förmögenhet till 100 miljarder kronor. "De ägde fastigheter och företag, avgiftsbelagda motorvägar och flygbolag. Samtidigt var Indonesien ett av de fattigaste länderna i Sydostasien, även om en omfattande industriell utveckling faktiskt

ägde rum under Suhartos styre."

Efter avgången började krav ställas på att familjen Suharto skulle ställas till svars för ekonomiska brott. Hittills har dock bara sonen Tommy och halvbrodern Probosutedjo avtjänat fängelsestraff på fyra respektive två år (domarna var fem respektive fyra år). President Susilo Bambang Yudhoyono lovade vid tillträdet 2004 att rensa upp i landets korruptionsträsk men han har dragit sig för att ta itu med Suharto-familjen, vilket väckt stark kritik. Om Suharto verkligen kommer att ställas inför rätta är oklart - han kan åberopa hälsoskäl för att inte infinna sig i domstol.

Gabriel Jonsson

Källa: "Suharto krävs på 10 miljarder", Svenska Dagbladet, 2007-07-10

Flygförbud till Europa

Indonesien har, inklusive det nationella flygbolaget Garuda Indonesia Airways, som allmänt kallas bara Garuda, 51 flygbolag. Samtliga flygbolag är nu förbjudna att flyga till eller inom de 27 EU-länderna. Det har EU-kommissionen beslutat. Anledningarna till förbudet är att flygbolagen icke tillräckligt uppfyller underhålls- och säkerhetskraven enligt internationella mått samt att det ofta inträffar flygplansolyckor med Indonesiens flygbolag.

Munir-fallet

En av de händelser med Garuda som väckt internationell uppmärksamhet är fallet Munir Said Talib, indonesisk människorättsaktivist och mottagare av Right Livelihood Award ("Alternativa Nobelpriset"). Orsaken till hans

död var att han blev förgiftad med arsenik i apelsinjuice under en flygning mellan Singapore och Amsterdam med GA 974 den 6 september 2004. Det sägs att det också är förbjudet för EU-medborgare att använda flygbolagen som transportmedel inom Indonesien. Detta har väckt stor uppmärksamhet i Indonesien. Enligt några av landets tidningar säger landets president att han tänker vidtaga motåtgärder genom att förbjuda flygbolag från EU-länder att flyga till Indonesien.

Den senaste terrorvarningen i slutet av juni 2007 till australiska turister från deras regering och flygförbudet kan hårt drabba Indonesiens turistnäring som försöker återhämta sig efter terrorbombningarna i Bali 2002 och 2005.

Hendrik Amahorseja